

ÁDÁM BARNABÁS

**A NATO-HADERŐK MAGYAR ALAPÍTÁSÚ
VAGY MAGYAR MINTÁRA SZERVEZETT
HUSZÁRALAKULATAI A XXI. SZÁZADBAN****Bevezető**

Az egyetemes hadtörténelem folyamán megfigyelhető, hogy a haderő a különféle hatások következtében állandó átalakulásban volt, amelynek során egyre jobban teret nyert az adott kor színvonalának és a kihívások szintjének megfelelő, minőségileg új szerkezetű haderőszervezet, s tűnt el a régi, hatékonyságában csökkenő tendenciát mutató. Nincs azonban a hadtörténelem során kialakult és ma is létező fegyvernemek és szakcsapatok között egy sem, melynek alkalmazása tekintetében az uralkodó elvek annyira megváltoztak volna a XX. században, mint a huszárságnál; nincs egy sem, mely egyrészt annyit veszített és másrészt annyit nyert volna jelentőségében. Egyes haderőkben a lovak és a lovassági fegyvernem teljes eltűnését a gyorstüzelő tűzfegyverek, míg más haderőkben a huszárság újbóli felemelkedését a modernizáció, a motorizáció, az átfegyverzés és ezek eredményeként a tűz- és manőverképesség jelentős megnövekedése okozta.

Mi, magyarok büszkék lehetünk arra, hogy adtunk a történelemnek egy olyan lovassági csapatnemet, a huszárságot, amely szinte átformálta a lovas hadviselés arculatát. A magyar huszárság, a magyar huszár fogalommá vált a hadtörténelem folyamán, és annak fénykorában a világ harmincnégy országának hadserege vette át szervezetét, harceljárásait, felszereléseit, öltözetét. A fénykornak azonban a gyorstüzelő géppuska és a tüzérség hatékonysága vetett véget.

A jelenkori katonai kihívások szempontjából¹ sem elhanyagolható körülmény, hogy a II. világháború után a magyar haderő szervezetében, felszerelésében és kiképzésében jelentős, korszakot lezáró változás történt, hiszen eltűnt a haderőszervezetből a lovasság s vele együtt a legmagyarabb lovassági csapatnem: a huszárság. A világháborúk tapasztalatai és a biztonságpolitikai körülmények megváltozása, a hidegháború és az 1955-ben létrehozott Varsói Szerződés előtt álló várható katonai konfliktus szükségessé tette a technikai modernizációt, melynek a nagy múltú magyar lovasság és a katonai lovas

¹ Boda József et al.: Fókusz és együttműködés. A hadtudomány kutatási feladatai. Honvédségi Szemle 144. (2016), 3. sz. 3–20.

kultúra teljes mértékben áldozatul esett. A modern tűzfegyverek okozta óriási veszteségek nem engedték tovább a lovon vagy a lóról vívott harcot, és a háború után szovjet mintára újraszervezett, de az 1954-ben jogutód nélkül felszámolt miskolci 1. lovasezreddel² teljesen eltűnt a magyar haderőből a lovasság. A XX. század közepét és második felét uraló, szovjet mintán alapuló magyar katonai hadtudományban a lovasságnak, különösen a huszárságnak létjogosultsága és alkalmazhatósága teljesen megkérdőjeleződött, a csapatnem pedig megszüntetése okán feledésbe merült. A huszárság alap-feladatrendszerét (biztosító – előőrsi és felderítő – járőrszolgálat³) igyekeztek szétosztani – döntő részt sikertelenül – a különböző fegyvernemek és szakcsapatok között, teljesen mellőzve a huszárság története során felhalmozott hadi tapasztalatból és a szervezeti moduláris komplexitásából eredeztethető eredményességét.

Az is megfigyelhető, hogy rendszerváltás előtti közgondolkodás jótékonyan hallgat a huszárokról, ugyanakkor az elhallgatás ellenére a magyar kultúra századokon átívelő, vitán felüli közkedvelt katonalakjaként a huszár része maradt a nemzettudatnak. Nem csoda, hogy a rendszerváltást követően a huszárságról neves előadókkal jegyzett tudományos konferenciát (*A magyar huszárság története*, 2004) is tartottak, és nagy számban alakultak meg a huszárságot tradicionális huszárruhában megjelenítő hagyományőrző egyesületek.

A biztonságpolitikai környezet megváltozása 1991-ben lehetőséget adott a magyar haderőben a huszárság restaurációjára, azonban a Honvédelmi Minisztérium akkori politikai és katonai vezetése a huszárt csak lóval és lóháton tudta elképzelni, úgy ahogy évszázadokon keresztül megjelent a harcmezőn:⁴ festői egyenruhában, ficánkoló lovakon, fessen, nyalkán, pödrött bajusszal és éles szablyával a kezében. Így ebben a formában a ló és a zsinóros mente valóban nem lehet része a modern hadviselésnek, legfeljebb a ceremóniáknak. A hazai hadtudománnyal foglalkozók joggal vélhették, hogy a huszárság kora végleg lejárt. Ennek a gondolkodásnak pont az ellenkezője történt a nyugati hadtudományban.

A huszárság létezik

A lovasság, de különösen a huszárság a nyugati haderőkben hadrendben megmaradt, felderítő és biztosító feladatai felértékelődtek, a feltételezett, keletről érkező tömeges harcokcsitámadás fő irányának meghatározásában, a kijelölt terepszakaszok és objektumok biztosításában,

² *Szijj Jolán*: Hadtörténelmi levéltári kiadványok, fond- és állagjegyzék. Budapest, 1997. 335. folyószám.

³ Szolgálati határozványok a magyar királyi honvéd huszár legénység számára, Budapest, Pallas Részvénytársaság nyomdájára, 1898. XII–XIII. fejezet, 65–90.

⁴ *Louis E. Nolan*: Cavalry; Its History And Tactics, London, Bosworth & Harrison, 1860. 323.

a szárnyakra tervezett ellenlökések végrehajtásában, valamint a halogató harcban jelentős szerepet szántak, szánnak a huszár lovassági csapatnemnek. Ennek megfelelően a nyugati haderőkben a huszárság átalakult, modernizálásra került. Így történhetett meg, hogy a Magyar Honvédség állománya a multinacionális feladatok során találkozott modern harceszközökkel felszerelt huszár- és lovassági alakulatokkal, és döbbenet állapította meg a nem igazán közismert tény, hogy a magyar huszárok alapította huszárezredek közül számos a XXI. században is létezik.

Nyugaton is felismerték, hogy a lovon és a lovakkal vívott harc fölött valóban eljárt az idő, de a huszárok és a lovasság fölött nem, évtizedek alatt modernizálták a fegyvernemet, és így a XXI. században is léteznek. Magyarországon nem igazán közismert tény, hogy más haderőkben a lovassági fegyvernem a lovakat és szablyákat modern, nagy hatékonyságú tüzfegyverekkel felszerelt páncélozott gép- és harcjárművekre cserélte. A hazai köztudat és a katonai szakirodalom kevésbé ismeri azokat a ma is hadrendben lévő huszáralakulatokat, amelyeknek létrehozásában részt vett vagy jelentős példával szolgált a néhai magyar huszárság. E huszárezredek közül a XXI. században is működik Dániában egy, a Gárda huszárezred (*Gardehusarregimentet*⁵) – magyar alapítású; Franciaországban három, az 1. „Bercsényi” ejtőernyős huszárezred (*1er régiment de hussards parachutistes*⁶) – magyar alapítású; a 2. „Chamborant”-huszárezred (*2e régiment de hussards*⁷) – magyar alapítású; a 3. „Eszterházy”-huszárezred (*3e régiment de hussards*⁸) – magyar alapítású; Hollandiában egy, a Boreel-huszárezred (*Régiment Huzaren van Boreel*⁹) – magyar mintára szervezett; Kanadában négy, a 8. kanadai huszárezred (*8th Canadian Hussars*¹⁰); a Sherbrooke huszárezred (*Sherbrooke Hussars*¹¹); a Kanadai Királyi Huszárezred (*The Royal Canadian Hussars*¹²); az 1. huszárezred (*1st Hussars*¹³) – jogelődjeiket mind magyar mintára szervezték; az Egyesült

⁵ *Gardehusarregimentet* (A Gárdahuszárezred). Elérhető: <https://forsvaret.dk/da/organisation/haeren/gardehusarregimentet/og-gaver-og-enheder>, letöltés 2020. nov. 06.

⁶ *1er régiment de hussards parachutistes* (Az 1. ejtőernyős huszárezred). www.defense.gouv.fr/english/node_64/l-armee-de-terre/le-niveau-divisionnaire/3e-division/11e-brigade-parachutiste/regiments/1er-regiment-de-hussards-parachutistes, letöltés 2019. febr. 05.

⁷ *2e régiment de hussards* (A 2. huszárezred). www.defense.gouv.fr/english/node_64/l-armee-de-terre/le-niveau-divisionnaire/commandement-du-renseignement/2e-regiment-de-hussards, letöltés 2019. jan. 31.

⁸ *3e régiment de hussards* (A 3. huszárezred). Elérhető: www.defense.gouv.fr/english/node_64/l-armee-de-terre/le-niveau-divisionnaire/1re-division/3e-regiment-de-hussards, letöltés 2019. aug. 30.

⁹ *Régiment Huzaren van Boreel* (A Boreel-huszárezred). www.huzarenvanboreel.nl/, letöltés 2019. okt. 30.

¹⁰ *8th Canadian Hussars* (A 8. kanadai huszárezred). www.army-armee.forces.gc.ca/en/5-canadian-division/8-canadian-hussars/index.page, letöltés 2019. aug. 30.

¹¹ *Sherbrooke Hussars* (Sherbrooke-huszárezred). <http://www.army-armee.forces.gc.ca/en/2-canadian-division/the-sherbrooke-hussars/index.page>, letöltés 2020. nov. 10.

¹² *The Royal Canadian Hussars* (A királyi kanadai huszárezred). <http://www.army-armee.forces.gc.ca/en/2-canadian-division/the-royal-canadian-hussars/index.page>, letöltés 2020. nov. 10.

¹³ *1st Hussars* (Az 1. huszárezred). <http://www.army-armee.forces.gc.ca/en/4-canadian-division/1-hussars/index.page>, letöltés 2020. nov. 10.

Királyságban kettő, a Királynő Huszárjai (*The Queen's Royal Hussars*¹⁴) és a Király Huszárjai (*The King's Royal Hussars*¹⁵) – mindkettő jogelődjei magyar mintán alapulnak.

A két említett brit huszárezred mellett az Egyesült Királyság hadereje Páncélozott Hadtestének állományában találjuk azokat a modern technikával felszerelt lovassági ezredeket, akik méltó utódai a néhai, lóháton harcba vonuló és harcoló, a világ lótenyésztésében jelentős szerepet játszó híres brit lovassági alakulatoknak. A témához tartozik, hogy a huszárság mellett a NATO haderők lovassági alakulatainak talán leghíresebbje és szakmai etalonja az Amerikai Egyesült Államok Szárazföldi Haderejének 1. Lovas Hadosztálya, mely a Függetlenségi Háború lovasságára vezeti vissza eredetét, és melynek egyik alapító atyja, a magyar Fabriczy Kováts Mihály huszár ezredes volt. A néhai keleti blokk haderői közül a lengyel hadsereg 1992-ben visszaállított és modern haditechnikai eszközökkel szerelt fel egy páncélozott lovashadosztályt, amely a Báthori István lengyel király által létrehozott szárnyas huszárokat (*Husaria polska*) tekinti elődjének, valamint 2000. március 30-án visszaállította a történelmi lengyel katonai lovaskultúrát megjelenítő, 44 lóval lovasított, ceremóniális feladatokat ellátó ulánus díszalegységet is.

Úgy gondolom, hogy az említett országok hadereje által rendszerben tartott modern huszáralakulatoknak pusztán léte is igényli annak a kérdésnek hadtudományi szempontból történő megválaszolását, hogy miért és milyen feladattal tartják rendszerben a velünk szövetséges NATO-haderők a huszárságot. A modern magyar haderő fejlesztéséhez¹⁶ most is rendelkezésünkre áll a hadtörténelem mélységes kútja, amely ma is képes alátámasztani azon hadtudományi tézist, miszerint „nemzeti megoldásokra kell törekednünk, olyan módon, hogy az hazánkban és a fegyveres erőnknek mindenkor biztos alapul szolgálhasson honvédelmi, nemzetvédelmi, valamint NATO-szövetséges tagságunkból adódó műveleteink sikeres és eredményes végrehajtásához”.¹⁷

Megítélésem szerint hadtudományi szempontból is bölcs dolog visszanyúlni ahhoz a hadtörténelmünkhöz jelentősen befolyásoló, az adott kor nemzeti hadikultúrájának hadművészeti és a harcászati jellemzőit sikeresen alkalmazó magyar eredetű lovassági csapatnemhez, amely évszázadokon keresztül bizonyította és napjainkban a nyugati szövetséges modern haderőkben bizonyítja képességeit.

¹⁴ *The Queen's Royal Hussars* (A Királynő huszárezrede). www.army.mod.uk/who-we-are/corps-regiments-and-units/royal-armoured-corps/queens-royal-hussars/, letöltés 2019. szept. 02.

¹⁵ *The King's Royal Hussars* (A Király huszárezrede). Forrás: www.army.mod.uk/who-we-are/corps-regiments-and-units/royal-armoured-corps/kings-royal-hussars/, letöltés 2019. szept. 02.

¹⁶ Boda et al.: Fókusz és együttműködés, i. m.

¹⁷ *Szendy István: A hadtudományról magyar szemmel. Magyar Tudomány* 173. (2012), 11. sz. 1362.

A dán huszárság

Hadtudományi megközelítésben vizsgálva megállapítható, hogy a nemzetközi szerepvállalásuk tapasztalatai alapján a dán haderő a 2000-es éveket követően jelentős átalakuláson ment keresztül.¹⁸ A szárazföldi haderő hadműveleti egysége az a hadosztály, amely két gépesített dandárból, a Királyi Testőrségből, a Gárdahuszárezredből, a Jutlandi Dragonyosezredből, a műszaki ezredből, a híradó ezredből és a logisztikai ezredből áll.¹⁹

A Slagelse-ben diszlokáló Gárdahuszárezred a hadosztály páncélozott felderítő alakulata, melynek alaprendeltetési feladata a szembenálló fél erőinek felderítése és a harcrintkezés folyamatos fenntartásával a szembenálló erők lekötése, lehetőleg megsemmisítése. Válságkezelő műveletekben (Koszovó, Irak, Afganisztán) a huszárság klasszikus biztosító és felderítő tevékenységét alkalmazzák. Az ezred aktívan részt vesz a nemzetközi műveletekben mind a harcbiztosítási, mind az újjáépítési feladatokban. Nagyon nagy figyelmet fordítanak a missziós tapasztalatok hazai hasznosítására, a tartalékos huszárok magas színvonalú felkészítésre. Ugyanakkor a Gárdahuszárezred a dán haderő egyik kiemelt reprezentatív alakulata, mely a Királyi Testőrség mellett a királyi ház tagjainak közvetlen szolgálatában áll, hasonló protokolláris őrző-védő feladattal, mint a britek esetében a királynő lovas-testőrsége. A Gárdahuszárezred szervezete öt zászlóaljából, két gépesített, két felderítő, egy kiképző zászlóaljából és egy lovasított, 75 lóval rendelkező, ceremóniális feladatokat is ellátó huszárszázadból áll. Az ezred páncélozott alegységeiből egy huszárszázadnyi erő állandóan részt vesz a különböző válságreakáló műveletekben (KFOR, OIF, ISAF), ahol a huszárság hagyományos feladatait – biztosítás és felderítés – modern páncélozott haditechnikával (Leopard-2 A5, Piranha-III, Mercedes LAPV 6.) végzik. Szervezetükből és haditechnikai eszközeikből kitűnik, hogy moduláris alapokon képesek a kapott feladathoz és a várható szembenálló fél erejéhez viszonyított leghatékonyabb összetételben és tüzerevel fellépni. A Gárdahuszárezred vonatkozásában érdekesség, hogy történetükben magyar huszárok is fontos szerepet játszottak, mivel IV. Keresztély dán–norvég király (1588–1648) Báthory István lengyel király halála után (1586) testőrségének három magyar huszártisztjét fogadta fel a szolgálatába, akik a király körül testőri feladatokat végeztek. Ők szervezték meg a későbbi huszárezred magját, mely a három magyar tisztből, egy őrmesterből, két káplárból, egy trombitásból és harminc huszárból állt. A Gárdahuszárezred történetét a hivatalos oklevelek alapján 1614-re vezetik vissza, és önmagukat a világ legrégebb huszárezredének tartják.²⁰

¹⁸ *Végh Ferenc*: A dán haderő. Haditechnika (2007), 3. sz. 2–6.

¹⁹ A dán szárazföldi haderő szervezete. www2.forsvaret.dk/eng/Organisation/TheDanishArmy/Pages/TheDanishArmy.aspx, letöltés 2019. nov. 16.

²⁰ *Om Gardehusarregimentet* (A Gárdahuszárezredről). <https://forsvaret.dk/da/organisation/haeren/gardehusarregimentet/om-os-underside/>, letöltés 2020. nov. 10.

A francia huszárság

Az 1. ejtőernyős huszárezred a francia szárazföldi haderő 3. hadosztályának, azon belül is a 11. ejtőernyős dandárnak az egyetlen páncélozott technikával felszerelt légi szállítású és deszant képességekkel rendelkező ezrede.²¹ Az ejtőernyős huszárezred elsősorban egy könnyű páncélozott eszközökkel felszerelt harcbiztosító alakulat, melynek személyi állománya ejtőernyős alkalmazásra, technikai eszközei légideszant vagy légi szállítással való kijuttatásra van felkészítve. Az ezred alaprendeltetési feladata az ellenség mélységében vagy a meghatározott helyen gyors légi vagy szárazföldi manőverrel kijelölt objektumok, kulcspozíciók elfoglalása és biztosítása az összefegyvernemi csapatok beérkezéséig. Az ezred jellemzően magában hordozza a régi huszárság kezdeményezőkézségét, agilitását, önállóságát, a huszár és az ejtőernyős képesség kettős specializációjával pedig a sokoldalúságot és ütőképességet. Ezen képességek alkalmazásával biztosítja a francia nemzeti érdekek és érdekeltségek hathatós érvényesülését több mint harminc éve a világ bármely pontján. Az ezred parancsnokságból és logisztikai eleméből, 3 légi szállítású könnyű páncélozott századból, 2 felderítő és tűztámogató századból, 1 tartalékos századból és 1 különleges ejtőernyős szakaszból áll, főbb technikai eszközei: ERC 90 SAGAIE, könnyű felderítő gépjármű, AMX 10 RCR. Az ezred eredete teljesen magyar vonatkozású.²² A Rákóczi-szabadságharc után külföldre menekült gróf Bercsényi László Ignác,²³ gróf Bercsényi Miklós fia, II. Rákóczi Ferenc fejedelem testőrségének kapitánya, 1720-ban bujdosó magyarokból alapított meg Konstantinápolyban egy huszárezredet, amelyet Franciaország szolgálatába ajánlott. Az ezred lett a „Bercheny-huszárság”, mely minden UNPROFOR-, IFOR-, KFOR- és ISAF-misszióban éves rotációban egy század erőben részt vett vagy most is részt vesz. Az ezred hosszú története során részt vett a lengyel örökösödési háborúban (1733), az osztrák örökösödési háborúban (1741–1748), a hétéves háborúban (1756–1763), a francia forradalmi háborúkban (1792–1802), a napóleoni háborúkban (1803–1815), a krími háborúban (1854), a francia–porosz háborúban (1870–1871), az algériai műveletekben (1871–1882), az I. világháborúban (1914–1918), a II. világháborúban (1940), az első indokínai háborúban (1948), az afrikai gyarmati háborúkban (1956–1961), az UNIFIL-ben (Libanon, 1978), az öbölháborúban (Kuvait, 1990), az UNPROFOR-, IFOR-, KFOR-missziókban (Jugoszlávia – Koszovó 1993, 1995, 1996, 1999, 2001, 2002, 2003, 2004, 2006, 2007, 2010-től napjainkig évente), az ISAF-misszióban (Afganisztán, 2003,

²¹ *Organismes et formations rattachés* (Szervezeti és kapcsolati ábra). Elérhető: www.defense.gouv.fr/terre/l-armee-de-terre/le-niveau-divisionnaire/3e-division/3e-division/organismes-et-formationen-rattaches, letöltés 2019. nov. 22.

²² *Zachar József*: A franciaországi Bercsényi-huszárezred története 1721–1791. *Hadtörténelmi Közlemények* 105. (1992), 4. sz. 33–73.

²³ *Zachar József*: Bercsényi László (1689–1778). *Hadtörténelmi Közlemények* 25. (1978), 1. sz. 68–114. 68.

2006, 2007, 2008, 2010-től napjainkig évente). Az ezred híven őrzi alapítójának emlékét és magyar gyökereit, melynek fontos megnyilvánulása, hogy az ezred indulóját, a „LE CHANT DE BERCHENY HONGROIS”-t, a „Gyöngye violának letörtött az ágá”-t mind a mai napig magyarul éneklük, és magyar vitézkötést viselnek a baretjükön.

A 2. „Chamborant”-huszárezredről érdemes tudni, hogy az 1. huszárezred mintájára 1735 januárjában gróf Esterházy Bálint József,²⁴ aki az 1. huszárezred kapitánya volt, a 2. huszárezredet is magyar önkéntesekből alapította, de igazán híressé André Claude de Chamborant²⁵ márkai parancsnoksága alatt vált 1761–1791 között. Híres parancsnokának nevééről ismerik igazán a „Chamborant hussards” ezredet. Története folyamán többször átszervezték, modern fegyverzettel és felszereléssel látták el. Napjainkban a 2. huszárezred a francia szárazföldi haderő Hírszerző Parancsnokságának (Commandement du renseignement – COMRENS²⁶) alárendeltségébe tartozik. Az ezred a német határ mellett, Haguenau-ban állomásozik, és alaprendeltetési feladata felderítési adatok gyűjtése az ellenségről és a terepről. A páncélozott eszközökkel felszerelt huszárrörök az ellenség mélységében, a kapott feladathoz biztosított teljes önállósággal és mérlegelési jogkörrel szerzik meg és továbbítják a kiküldő vagy kijelölt parancsnokságnak a felderítési adatokat. Teljes önállóságuk és mérlegelési jogkörük azt jelenti, hogy a felderített ellenséges célt, amennyiben úgy ítélik meg, hogy sikerrel pusztíthatják, meg is támadhatják az előljáró szándékának megvalósítása érdekében. Az ellenséges területen a huszárrörök alkalmazását tíz napra tervezik, logisztikai ellátmányt is ennyi időre visznek magukkal. A huszárrörök önálló feladat-végrehajtásra képesek, és rejtetten (azonosíthatóság nélkül) vagy álcázott módon (úgy tűnik, hogy valami mást csinálnak) tevékenykednek. A 2. huszárezred szervezetében található a parancsnokság és logisztikai elem, egy adminisztrációs és támogató század, négy különleges felderítő század, egy felderítési adatfeldolgozó század és két tartalékos felderítő század. Főbb haditechnika eszközei a VB2L könnyű páncélozott felderítő jármű, amely nagytávolságú figyelő, kép- és adatrögzítő, illetve adatátviteli berendezésekkel, illetve optikai, fényképező és videófelszerelésekkel van felszerelve, és a Polaris MV850 quad.²⁷ A 2. huszárezred a legtöbb külföldi műveletben (Afganisztán, Közép-afrikai Köztársaság, Elefántcsontpart, volt Jugoszlávia, Haiti, Koszovó, Libanon, Mali, Csád) felderítési információval támogatja a szárazföldi erőket.

²⁴ Esterházy Bálint László, *Valentin comte d'Esterházy, frankói, gr.* Magyar Katolikus Lexikon. <http://lexikon.katolikus.hu/E/Esterh%C3%A1ly.html>, letöltés 2019. nov. 22.

²⁵ *André-Claude de la Clavière Marquis de Chamborant.* www.amicalechamboranthussards.fr/chamborant.html, letöltés 2019. nov. 22.

²⁶ *Commandement du renseignement* (Hírszerző parancsnokság). www.defense.gouv.fr/terre/l-armee-de-terre/le-niveau-divisionnaire/commandement-du-renseignement/commandement-du-renseignement, letöltés 2019. nov. 20.

²⁷ *Laurent Lagneau:* Le 2e Régiment de Hussards sera bientôt doté de 48 nouveaux quads Polaris MV850. 2019. www.opex360.com/2019/05/21/le-2e-regiment-de-hussards-sera-bientot-dote-de-48-nouveaux-quads-polaris-mv850/, letöltés 2019. nov. 22.

A francia 3. „Eszterházy”-huszárezred a francia szárazföldi haderő 1. hadosztályának²⁸ állományába tartozó és az európai haderők élvonalába számító francia–német közös dandár (*brigade franco-allemande – BFA*)²⁹ egyetlen sokoldalúan moduláris harcbiztosító ereje, amely mind nemzeti, mind multinacionális környezetben vívott harcban nagy hatékonysággal alkalmazható. A huszárezred feladata harcbiztosítási felderítési feladatok önálló végrehajtása, melynek során az ellenséget elsődlegesen a harcfelderítés aktív alkalmazásával derítik fel, és a fegyverzet és tüzesszerek kombinált alkalmazásával pusztítják el. Kiemelt feladata az ellenség páncélos kötelékeinek felderítése, szétbontakozásának megakadályozása és a saját páncéltörő eszközökkel lehetőség szerinti pusztítása. A 3. huszárezred szervezetében található egy parancsnoki és logisztikai elem, három páncélozott huszárszázad, két felderítő huszárszázad és egy tartalékos huszárszázad. Főbb haditechnikai eszközei az AMX 10 RCR felderítő harcjármű 105 mm ágyúval, PANHARD VBL könnyű páncélozott terepjáró gépkocsi MILAN pct. rakétával és VAB páncélozott szállító harcjármű. A huszárezred alegységei a legmozgékonyabbak a közös dandárban és a közvetlen irányzású tüzesszerei (pct. ágyúk és rakéták) a legerősebb tüzesszerek. A gyors manőverezőképességgel és nagy tűzerővel rendelkező eszközeikkel képesek nemcsak gyorsan elfoglalni a terep kulcsfontosságú pontjait, hanem megfelelő tűz és mozgás kombinációjával meghatározott ideig megtartani azokat. Az ezred állományának felkészítése és kiképzése arra irányul, hogy a huszárok erkölcsi hűségére alapozott hagyományos „tájékoztatni, harcolni és fedezni” feladatrendszerét a kezdeményezés, az önálló képességként meglévő hatásos tűzerő kihasználásával végezze. Az ezred aktívan részt vesz a francia érdekek szempontjából fontos nemzetközi missziókban: pl. Afganisztán, Elefántcsontpart, Koszovó, Libanon, Mali, Csád. Az ezred Franciaországban, hazai területen szintén részt vesz a Sentinel fedőnevű, terrorizmus elleni feladatokban. A 3. huszárezredet 1764-ben Esterházy Bálint Miklós herceg, a 2. huszárezredet alapító Eszterházy Bálint József fia alapította az 1. és 2. huszárezred kiválogatott állományából, valamint elzászi és német önkéntesekből. Azóta is jelzőként viseli alapítója vezetéknévét. Az ezred alapítása óta végigharcolta az összes háborút, amelyben Franciaország részt vett. Története során különösen kitüntette magát a Valmy, Jena, Eylau, Friedland Montereau, Ourcq, Ypres és La Marne alatti csatákban, valamint az 1952–1962 közötti gyarmati háborúkban. Dicsőséges helyállásáért megkapta a „Liberation of the Croix de Guerre”³⁰ kitüntetést.

²⁸ *1re division* (1. hadosztály). www.defense.gouv.fr/terre/l-armee-de-terre/le-niveau-divisionnaire/1re-division, letöltés 2019. nov. 22.

²⁹ *Brigade franco-allemande* (Francia–német dandár). www.defense.gouv.fr/terre/l-armee-de-terre/le-niveau-divisionnaire/1re-division/brigade-franco-allemande, letöltés 2019. nov. 22.

³⁰ *Les 250 ans du 3ème régiment de hussards de Metz*. <https://france3-regions.francetvinfo.fr/grand-est/2014/02/12/les-250-ans-du-3eme-regiment-de-hussards-de-metz-413873.html>, letöltés 2019. nov. 21.

A holland huszárság

A hidegháborút követő haderőcsökkentés Hollandiában is hatással volt a haderőre, alakulatok szűntek meg, illetve összevonták azokat. Jelenleg a holland királyi hadsereg fő szárazföldi erejét három dandár alkotja. A feladatrendszert tekintve a hazai terület védelme és a NATO-szövetséges országok területének védelméhez való hozzájárulás kiegészült a békeművelési és missziós feladatokkal, a humanitárius segítségnyújtással, a polgárok védelmével, a civil szervezetek támogatásával. A haderő struktúráját moduláris alapra helyezték, amely a kihívásoknak és feladatoknak megfelelő, önálló harctevékenységre és feladat-végrehajtásra képes kisebb egységekből áll. E szervezeti struktúra ideális a magasabb egységek vagy akár ideiglenes harci kötelékek felállítására. A holland királyi hadsereg is folyamatos átalakulás és modernizáció állapotában van.

A Boreel-huszárezred a holland haderő speciális ISR (*Intelligence, Surveillance, and Reconnaissance*) -alakulata, melynek alegységei moduláris alapon kerülnek átalárendelésre a holland szárazföldi haderő különböző dandárjaihoz. Az ezred két páncélos-felderítő és a légi szállítású felderítő százada a Holland Királyi Hadsereg három aktív dandárjának, a 43. gépesített dandárnak³¹, a 13. könnyűdandárnak³² és a 11. légi szállítású dandárnak³³ a kötelékében találhatóak, mint dandár felderítő századok és a dandár érdekében végeznek felderítési feladatokat. A huszárezred HUMINT felderítő és harcokocsiszázada a szárazföldi parancsnokság érdekében hajtanak végre felderítési feladatokat. A gépesített dandárok harcfelderítő századjai három felderítő szakaszból, szakaszonként 8 járműből (FENEK) és 24 fős személyi állományból, páncéltörő szakaszból, logisztikai szakaszból és egy törzsszakaszból állnak. A páncéltörő szakasz egy raja TAC- (Tactical Air Control), illetve FAC- (Forward Air-control) feladatokat is képes végrehajtani. Főbb haditechnikai eszközei a Leopard 2A6 harckocsi; a Fenek páncélozott felderítő harcjármű és a KTM LC4 motorkerékpár. A Boreel huszárezred alegységei számára az azonos követelményrendszer és képességközpontú szemlélet lehetővé teszi, hogy függetlenül a kötelék jellegétől (zászlóalj- vagy dandárharcscsoport) vagy a harcbevétel módjától (szárazföldi vagy légi szállítás) a harcbiztosítás folyamatos és hatékony legyen. A huszárezred szervezeti belső felépítése, az alegységek összetétele és technikai eszközei is predesztinálják az ideiglenes, adott feladatra létrehozott harcbiztosító kötelék gyors megalakítását, az előljáró szándéka szerinti átalárendelését vagy megerősítő erőként történő alkalmazását. Történetét tekintve

³¹ 43 *Gemechaniseerde Brigade*. www.defensie.nl/organisatie/landmacht/eenheden/43-gemechaniseerde-brigade, letöltés 2019. nov. 27.

³² 13 *Lichte Brigade*. www.defensie.nl/organisatie/landmacht/eenheden/13-lichte-brigade, letöltés 2019. nov. 27.

³³ 11 *Luchtmobiele Brigade*. www.defensie.nl/organisatie/landmacht/eenheden/11-luchtmobiele-brigade, letöltés 2019. nov. 26.

a tárgyalt huszárezredet 1813-ban Vilmos holland király hozta létre, amikor megbízást adott Willem Francois Boreelnek, aki 1795-től 1813-ig francia huszártisztként szolgált, egy holland huszárezred létrehozására. Hivatalosan 1814 szeptemberében állították fel, és négy századból állt, 641 lóval és 677 huszárral. Az évek során az ezred hivatalos neve gyakran megváltozott, 1815. április 21-én a hadrendszám 6. huszárezredre változott, majd 1893-ban az 1. huszárezred lett, de a köznyelvben mindvégig az egyenruhájuk színéről „kék huszároknak” hívták őket. Harcoltak az I. és a II. világháborúban, majd 1947-ben, királyi rendeletben a „Boreel huszárijai” hadrendi megnevezést kapták.³⁴

A kanadai huszárság

A kanadai hadsereg mint a kanadai fegyveres erők szárazföldi komponense³⁵ a legnagyobb az ország honvédelmi rendszerében. Az ország geostratégiai helyzete³⁶ és alacsony katonai fenyegetettségi szintje miatt tényleges és tartalékos állományával főleg missziós feladatokat hajt végre. Összetételét tekintve a kanadai hadsereg a területi lefedettség elvének megfelelően négy hadosztályból áll, amelyek rendelkeznek aktív és tartalékos egységekkel. Elhelyezkedésüket tekintve a 2. kanadai osztály Québecben, a 3. kanadai osztály Nyugat-Kanadában, a 4. kanadai osztály Ontarióban és az 5. kanadai osztály Kanada atlanti részén diszlokál. Ezen kívül rendelkezik egy doktrinális és kiképző központtal, egy rangeralakulattal és egy harci támogató dandárral (CCSB).

Napjainkban a négy kanadai huszárezred mint a kanadai szárazföldi haderő három hadosztályának, a 2. kanadai hadosztálynak, a 4. kanadai hadosztálynak és az 5. hadosztálynak³⁷ a dandárharcsoportjai elsőlépcsős, tartalékosokkal feltöltött páncélozott huszárezredeként működnek, békeidőben elsősorban a reguláris kanadai szárazföldi haderő missziós feladatainak tartalékos humánerőforrással történő támogatását hajtják végre. Szervezeti struktúrájukban található az ezredparancsnokság és két páncélozott huszárszázad. Főbb technika eszközei között található a Mercedes G Wagon és különböző típusú páncélozott felderítő járművek, melyek többféle platformkialakításúak a feladathoz szükséges fegyverrendszerek rögzítése céljából.

³⁴ *Historie Regiment Huzaren van Boreel*. www.huzarenvanboreel.nl/index.php/over-ons/historie-regiment/historie-regiment-huzaren-van-boreel, letöltés 2019. nov. 30.

³⁵ *Canadian Army of Today*. www.army-armee.forces.gc.ca/en/index.page, letöltés 2019. dec. 09.

³⁶ Krajnc Zoltán: *Kanada és a nemzetközi terrorizmus elleni harc (egy NATO-tagállam politikájának, és gyakorlatának elemzése)*. A geopolitikai tanács NATO tudományos pályázatára „a nemzetközi terrorizmus elleni harc kanadai szempontból” témakörben. 2007. <http://real.mtak.hu/6403/1/Kanada.pdf>, letöltés 2019. dec. 09.

³⁷ *Units and Formations – 5th Canadian Division* (5. kanadai hadosztály – egységek és kötelékek). www.army-armee.forces.gc.ca/en/5-canadian-division/units-formations.page, letöltés 2019. dec. 05.

A brit huszárság

Az Egyesült Királyság hadereje Páncélozott Hadtestének állományában találjuk azokat a modern technikával felszerelt lovassági ezredeket, akik méltó utódai a néhai, lóháton harcba vonuló és a világ lótenyésztésében jelentős szerepet játszó híres brit lovassági alakulatoknak.

A hadtest az alábbi lovassági csapatnemekből áll:³⁸

- Vértések – Household Cavalry,
- Dragonyosok, könnyű dragonyosok – 1st The Queen's Dragoon Guards, Royal Scots Dragoon Guards, Light Dragoons,
- Huszárok – Queen's Royal Hussars, King's Royal Hussars,
- Dzsidasok, Svalizserek (*Chevaux-léger*) – Royal Lancers,
- Népfelkelő (tartalékos) könnyűlovasság – Royal Yeomanry, Royal Wessex Yeomanry, Queen's Own Yeomanry,
- valamint a világ első tankezrede – Royal Tank Regiment.

A hadtest alakulatai közül a népfelkelő (*yeomanry*) könnyűlovassági ezredek teljesen tartalékos állományból állnak.

A két brit huszárezred, a Királynő Huszársága és a Király Huszársága modern páncélos alakulatok, melyek halogatóharcra és találkozóharcra specializálódtak. A huszárezredek feladata az ellenséges erők felderítése és a harckocsik tűzerejével annak elpusztítása vagy legyőzése. Összetételükben található a parancsnokság, egy felderítő szakasz és 3 vagy 4 harckocsival felszerelt huszárszázad. A felderítő erőiknél rendszeresített Scimitar Mark 2 páncélozott felderítő harcjárműveik és a századoknál rendszeresített Challenger-2 harckocsik komoly felderítő képességekkel is rendelkeznek, melyek lehetővé teszik, hogy önállóan felderítsék, majd meg is semmisítsék az ellenséget. Hatékonyság tekintetében megfelelő képességekkel rendelkeznek a szembenálló fél harcászati kezdeményezésének megtörésére és jelentős veszteségokozással céljától való eltérítésre. Figyelemre méltó, hogy a huszárezredek öltözetét, felszerelését és a lószerszámzatot részletesen szabályozza a brit szárazföldi haderő ma is érvényben lévő öltözködési utasítása, mely kiemeli és hangsúlyozza az egyenruházat magyar huszároktól való eredetét:

HUSSAR: the Hungarian Hussar inspired a particular style of dashing light cavalry, and with it numerous exotic uniform details, in many armies. From 1806 onwards the

³⁸ *The Royal Armoured Corps*. Elérhető: www.army.mod.uk/who-we-are/corps-regiments-and-units/royal-armoured-corps, letöltés 2019. szept. 02.

*British Army converted Light Dragoon regiments into Hussars, which became the largest category of the regular cavalry. This spectacular style of uniform was also widely adopted by Yeomanry regiments. Characteristic features of Hussar Full Dress in its final form include the fur Busby with its falling "bag", plume and corded boss and the tunic fastened with ornate looping of cord etc. (with olivets, q.v., for officers and ball buttons for soldiers).*³⁹

Érdekesség, hogy a brit huszárság jogelőd huszárezredeinek tisztikarát csak a brit főnemesség alkotta, és Winston Churchill is 1895-ben hadnagyi rendfokozatban huszártisztként szolgált, majd később 1941-től haláláig ezredesként az egyik huszárezred tulajdonosa volt.⁴⁰ A jogelőd huszárezredek részt vettek a krími háború véres balaklavai lovasrohamában, ahol állományuk egyharmadát veszítették el rövid 20 perc alatt, de sikerült megállítaniuk az orosz kozákok ellentámadását.⁴¹ A magyar vonatkozása miatt érdekesség, hogy a csata egyik „főszereplője” az a Luis Edward Nolan (1818. január 4 – 1854. október 25.) huszárkapitány,⁴² segédtsízt volt, aki ifjúkorában ugyanazon az osztrák Tullni katonai utászakadémia tanult, ahová Görgei Artúr (1818. január 30 – 1916. május 21.) tábornokunk is járt. Születési évüket tekintve évfolyam-, esetleg osztálytársak is lehettek. Az ifjú Nolan az akadémia elvégzése után több évig egy magyar huszárezredben szolgált,⁴³ majd hazaérve Angliába két híres könyvet is írt a lovasság történetéről⁴⁴ és a lóképzésről.⁴⁵ Emellett a magyar huszárnyerég egyszerűségét és praktikumát, valamint az angol vadásznyerég előnyeit kombinálva megalkotta a mai is használt univerzális angol sportnyerég⁴⁶ elődjét.

Huszárság a XXI. századi hadtudományban

A fenti nemzetközi példák figyelembevételével megállapítható, hogy a huszárság túlélte a XX. század világháborúit, a hidegháborút, a hidegháborút követő általánosnak nevezhető haderőcsökkentéseket, és napjainkban a XXI. század technikai színvonalának megfelelő, esetleg azt megelőző haditechnikai eszközökkel felszerelve klasszikus feladatrendszerének eredményes alkalmazásával (pl. az aszimmetrikus hadviselésben) a XXI. századi hadikultúrának része

³⁹ Army Dress Regulations (All Ranks). Ministry of Defence, PS12(A) January 2011 Nr. 01.231.

⁴⁰ The Queen's Royal Hussars Today. <https://winstonchurchill.org/publications/finest-hour/finest-hour-181/queens-royal-hussars-today>, letöltés 2019. dec. 11.

⁴¹ 8th King's Royal Irish Hussars. www.nam.ac.uk/explore/8th-kings-royal-irish-hussars, letöltés 2019. szept. 11.

⁴² David Buttery: Messenger of Death: Captain Nolan and the Charge of the Light Brigade. Barnsley, Pen & Sword, 2008.

⁴³ Louis Edward Nolan: The Training of Cavalry Remount Horses. London, Parkerson and Bourn. 1861. 3.

⁴⁴ Louis Edward Nolan: Cavalry; Its History and Tactics. London, Bosworth & Harrison, 1860.

⁴⁵ Nolan, L.: Remount Horses i. m. 30.

⁴⁶ Nolan, L.: History and Tactics i. m. (31. l.) 323.

maradt, sőt régi pompás egyenruhájában tündökölve a ceremóniális eseményeken az adott ország katonai lovaskultúrájának és hagyományának őrzőjévé, megjelenítőjévé vált. A reguláris és a tartalékos huszárezredek alapalegysége a század, mely moduláris képességű, minden szempontból megfelel a modern elveken nyugvó feladatorientált harccsoportok összeállításával szemben támasztott alkalmazási követelményeknek. Ezen moduláris képességnek és a kor színvonalán álló haditechnikai eszközeiknek köszönhetően a huszárság napjaink aszimmetrikus hadműveleteiben is bizonyítja eredményességét, és az aktív felderítési módok alkalmazásával és az eredményes biztosítással jelentős harcászati sikereket ér el. Ahogy évszázadok alatt evidenciává lett, úgy a XXI. században is igaz, hogy „a siker a harcászati »kis győzelmek« összege, amelynek eredménye akár nagystratégiai győzelem is lehet”.⁴⁷

Megítélésem szerint a huszárság sikerét és a nyugati hadikultúrában való megmaradását annak köszönheti, hogy mozgékonyágát, manőverezőképességét ötvözte a kezdeményezőkézséggel és a rendelkezésre álló fegyverek tökéletes és maximális kihasználásával. Ugyanakkor napjainkban is fontos a huszárnak és harcjárművének (egykoron lovának), fegyverzetének teljes harmóniája, maximális hatékonysággal történő alkalmazása, melyből adódóan szinte minden harchelyzettel és terepviszonnyal képes megküzdeni a feladatok végrehajtása során.

Összefoglalás

A huszárság a XXI. században is a katonai műveletekben, mind a háborús katonai műveletekben, mind a válságreagáló műveletekben hatékonyan alkalmazható, a katonai műveletek jellegét tekintve harcoló vagy harcbiztosító, illetve békeidőben ceremóniális feladatokat hajt végre. Azon nemzetek hadereje, melyek modernizált huszáralakulatokkal rendelkeznek, komoly missziós feladatokban és kisháborúkban alkalmazzák azokat, bizonyítva ezzel, hogy a huszárság alkalmazkodóképessége magas szintű, és ugyanúgy képes hozzáidomulni a harc körülményeihez, mint a régi időkben. Az ezredek szervezete és fegyverzete megváltozott, lovak helyett korszerű, mozgékony és nagy tűzerejű harcjárműveket rendszeresítettek, de mégis huszárok. Külföldön léteznek, míg az ezt a csapatnemet kifejlesztő és világhírűvé tevő magyar haderőben nem. Míg nálunk eltűnt a huszárság, a szövetséges haderők a kornak megfelelően modernizálták és megőrizték a magyar huszár örökségét. Legyünk hálásak érte!

A Zrínyi 2026 haderőfejlesztési program történelmi lehetőséget nyújt a politikai és katonai felső vezetésnek, hogy a magyar huszárság újraélesztésével történelmi múltunk egyik legmagasabb harcértékkel, komplex feladatrendszerrel és moduláris képességekkel

⁴⁷ Boda et al.: Fókusz és együttműködés, i. m.

bíró, ugyanakkor egyidejűleg ceremoniális feladatokat is teljesítő s ezáltal a nemzeti öntudat, az országimázs erősítésében jelentős szerepet játszó katonai alakulata jelenjen meg újra a modern Magyar Honvédségben.